

## „Keeletegu 2024“ kandidaadid

### 1. Kõnetoru keelejutud sotsiaalmeedias

Marja Vaba

Kõnetoru on sotsiaalmeediakonto, mis alustas tegevust 2022. aasta lõpus. Kõnetoru eesmärk on rääkida keelejutte veidi teises võtmes kui harjutud: et ei domineeriks vaid kirjakeel, õigekiri ja õige-vale vastandus, vaid neile lisanduksid selgitused, keeleajaloo ja keele kui ühiskondliku töövahendi teemad. Kontol ilmuv sisu toetub (keele)teaduslikele uuringutele, esitledes uurimuste põnevamaid leide selges ning kaasahaaravas võtmes. Tänapäeva võrgumaaailm on küll sisutihe ja kirev, ent Kõnetoru võimaldab selles infokülluses leida hetke, et mõelda eesti keelele. Soov on tuua iga jälgija ellu keelerõõmu ja -teadlikkust ning tunnet, et eesti keelega on asjad hästi.

Instagramis on Kõnetorul üle 2000 jälgija, teist sama palju Threads. Kõnetoru on aktiivne ka Facebookis, LinkedIns ja Blueskys. Instagramis on Kõnetoru teinud kahe aasta jooksul 293 postitust. Threads on aasta jooksul ilmunud 187 keelejuttu. Facebookis on pooleteist aasta jooksul ilmunud 177 ja LinkedIns 55 keelejuttu.

Kõnetoru somekontodel saavad jälgijad ka keeleküsimusi esitada. Threads on Kõnetoru seetõttu saanud austava kõige täägituma eestlase tiitli.

Lisainfo: <https://www.threads.net/@konetoru>

Esitajad: Mari-Liis Korkus, Zhibek Aisarina, Liina Lindström

### 2. Teatmik „Minu laps õpib eesti keeles“

Birute Klaas-Lang

Vene-eestikeelne ja ukraina-eestikeelne teatmik „Minu laps õpib eesti keeles“ (TÜ kirjastus, autor Birute Klaas-Lang, toimetaja Tiina Kikerpill) on suunatud eesti keelest erineva emakeelega vanematele, kelle laps alustab lasteaia või koolis eestikeelset õpet. Raamat tutvustab lihtsalt ja üldarsaadavalt, mis kasu on väga heast eesti keele oskusest Eestis, mida tähendab mitmekeelsus, kuidas laps keeli omandab, kuidas toimub teises keeles õpe ja kuidas vanemad saaksid kõige paremini eesti keeles õppivat last toetada. Kakskeelne teatmik toetab ka vanemate endi eesti keele oskuse arengut. Lisaväärtusena sisaldab raamat õppijate ja vanemate kogemuslugusid, mis räägivad varase keeleõppe ja teises keeles õppe tulemuslikkusest, lapse mitme keele arengu toetamisest, eesti keele oskuse vajalikkusest. Teatmikku jagatakse tasuta lastevanematele Tartu ja Tallinna eestikeelsele õppele üle minevates lasteaedades ja koolides.

Teatmik on vabalt kättesaadav:

[https://linnae.tln.edu.ee/documents/Minu%20laps%20opib%20RU\\_weeb.pdf](https://linnae.tln.edu.ee/documents/Minu%20laps%20opib%20RU_weeb.pdf)

Esitajad: Diana Vender, Natalja Memberg, Anastasia Budarina

### 3. Kristiina Ehini romaan „Südametammide taga“

Kristiina Ehin

Harva juhtub, et mõni romaan kasvab keelekasutuselt, väljenduslikkuselt, uute sõnaseoste loomelt ja kirjakeele traditsioone järgivalt sedavõrd rikkaks, et tekib soov nimetada see aasta keeleteo vääriliseks. Selleks on Kristiina Ehini 2024. aasta lõpus ilmunud romaan „Südametammide taga“. See on igaealisele lugejale väärt ja hariv teos. Autor on oma pereelu humoorika käsitluse leidlikult sidunud meie kultuuriloo suurkujude Lydia Koidula, Kristjan Jaak Petersoni, Miina Härma jt eluseikade ja mõtetega, teinud eluväärtusi üldistavaid mõttelende euroopaliku kultuuri ajaloost. Mõtterännakuil jõuab ta vesiveski juurde, kus kuuleb sõnavoogu: „ainuraksed“, „ürask“, „lamm“. Möldriks on „ontlik vanahärra, vunts kelmikalt keerdus“, Sõnaveski, Johannes Voldemar, kelle leiutised jooksevad sõelale: „kahjur“, „lektor“, „sündmus“, „käivitama“. Keeleveskilt saab ta kõrvadesse värske kõlaga sõnu oma südame kohta: „südaöösiti“, „südame suval“, „südameverega“, „elusüda“, „murtud süda“, „süda süles“, „süda nutab verd“.

Romaani minategelane: „Meie keel on nagu seeneniidistik, kõik on selles seotud ja mõttekas, iidvana, verivärske ja vaimustav.“ Rikkalik ja nõtke sõnakunstiteos on selle veenev näide.

Ehini haarava ja elurõõmsa romaani kaudu jõuab eesti keele ja kultuuri hoidmise sõnum väga laia ja kirju publikuni. Muu rahvuse esindajatele pakub teos ühtlasi sissevaate eestlaste identiteeti.

Oma loomingus eesti keele järjepideva väärtustamise ning paljude teiste tänapäeva Eesti inimestele oluliste teemade käsitlemisega suurendab Ehin killustunud infoajastul ja pingelises julgeolekukeskkonnas ühiskonna sidusust ja turvatunnet.

Esitajad: Valve-Liivi Kingisepp, Kristel Ress, Pille-Riin Larm

#### **4. Eesti Laulu 2024. aasta võiduloo viipekeelne tõlge**

Jegor Andrejev

2024. aasta „Eesti laulu“ võiduloo „(nendest) narkootikumidest ei tea meie (küll) mitte midagi“ tõlkis viipekeelde Jegor Andrejev, kes andis lisaks laulusõnadele edasi emotsiooni ja muusikalise elamuse. Nagu selgus 2024. a 19. jaanuari „Ringvaate“ intervjuust, on iga laulu tõlkimise taga palju tööd, sest lisaks pelgale tekstile tuleb edasi anda ka rütmi ja meloodiat ning varjatud tähendusi.

„Eesti laulu“ otsesaate salvestuse video levis internetis kulutulena ja leidis palju toetust. Seeläbi aitas 5MIINUSE ja Puuluubi loo tõlge ja video kaasa viipekeele olemasolu ning olulisuse teadvustamisele ühiskonnas laiemalt, tõstes esile eesti viipekeele ilmekust ja meie keele elujõulisust ning lisaks aitab ühiskonda liita.

Lisainfo: <https://eeter.err.ee/1609256925/video-5miinuse-ja-puuluubi-voidulugu-viipekeelse-tolkega>

Esitajad: Kristiina Bernhardt, Annika Bauer, Merilin Aruvee

#### **5. Keeltekooli Saan Targaks postitused Instagramis**

Anastasiia Polubotko

@saan\_targaks on hariv ja inspireeriv keeltekooli Saan Targaks konto Instagramis, mis keskendub eesti keele ja kultuuri tutvustamisele. 19 300 jälgijaga konto kaudu jagatakse praktilisi keelenippe, põnevaid fakte ja teadmisi, mis toetavad eesti keele õppimist ja keelekasutuse rikastamist. Siin kohtuvad keeleline mängulisus, teadlikkus ja väärtused, pakkudes sisu, mis on suunatud nii koolinoortele kui ka täiskasvanutele.

Lisainfo: [https://www.instagram.com/saan\\_targaks/](https://www.instagram.com/saan_targaks/)

Esitaja: Aleksandra Gorbunkova

## **6. Eesti Keele Instituudi suvesari „Murdekillud“**

Eesti Keele Instituut; projektijuht Merily Remma, autorid Tiina Laansalu, Mari Kendla, Mari-Liis Kalvik, Hanna Pook, Inge Käsi, Maeve Leivo

Eesti Keele Instituudi Facebooki lehe suvesari „Murdekillud“ tutvustas meie koloriitseid murdesõnu ja väljendid, mis on seotud looduse, loomade ja suviste tähtpäevadega. Nii sai teada, mis on „purre“ ja „porras“, „kikerpill“, mida tähendab „lähme leedule“ või siis hoopis „lähme kaarmale“ jne. Ühtlasi tähistati sarjaga kultuuririkkuse aastat. „Murdekillud“ olid harivad ja humoorikad.

Lisainfo: <https://bit.ly/murdekillud>

Esitaja: Monika Undo

## **7. Betti Alverile pühendatud 32. luulepäevad „Tähetund“**

MTÜ Tähetund, Sten Siirak

MTÜ Tähetund korraldab igal aastal Betti Alveri mälestuseks üleriigilisi luulepäevi „Tähetund“ ja „Tuulelapsed“. 2024. a „Tähetund“ oli järjekorras juba 32.

Luulepäevadel „Tähetund“ (nagu ka „Tuulelastel“) toimub luuleetenduste konkurss, kus tunnustatakse väga paljusid noori 7.–12. klassist. Igale aastale on erinev luuletaja, kelle luule kaudu väärtustatakse eesti keele õpetamist ja õppimist. Sel korral pöörati tähelepanu ilusale eesti keelele Anna Haava luule kaudu. Kui varem korraldas üritust Lianne Saage-Vahuri, siis seekord toimusid luulepäevad Liblikapüüdja kooliteatri noore juhi Sten Siiraku juhtimisel.

Lisainfo: <https://www.tahetund.eu/sundmused/Betti-Alverile-puhendatud-XXXII-luulepaevad-Tahetund-2024>

Esitaja: Maimu Valdmann

## **8. Õpirände programm „Tartu aken“**

Kristiina Praakli, Ülle Niin, Agnes Lea, Birute Klaas-Lang, Liina Lindström, Rando Otti, Piret Kärtner

Õpirände programm „Tartu aken“ on TÜ eesti ja üldkeeleteaduse instituudi ning Narva kolledži koostöös ellu kutsutud algatus. Selle raames läbivad Narva kolledži õpetajakoolituse eriala tudengid osa õppetööst (9 nädalat) Tartus. Programm toimus esmakordselt 2024. aastal 24 üliõpilase osalusel. „Tartu aknas“ on tõhusalt lõimitud keele- ja kultuuriteadlik õppetöö, keelenõustamine, suhtluspõhise keeleõppe ning keelesõbra- ja kultuuriprogrammi tegevused,

et toetada Narva üliõpilaste eesti keele omandamist ning anda juurde ainealaseid teadmisi. Ülikooli üksuste vaheline õpiränne on oluline algatus eestikeelsele haridusele ülemineku protsessis, aidates kaasa tulevaste õpetajate arengule vilunud eesti keele kasutajaks. Programm tugevdab Tartu ja Narva üliõpilaste keelelist ja kultuurilist ühisosa ning omavahelist suhtlust, toetab Narva üliõpilasi ka keele- ja suhtlusbarjääri ületamisel, innustab ja motiveerib eesti keele õppimist jätkama. Seda näitab ka saadud tagasiside programmi tegevustele.

Esitaja: Birute Klaas-Lang

## **9. Eesti keele spetsiifiliste kõlaomaduste esiletoomine helialbumis „Kostke, laulud, eesti keeles!?”**

Eerik Jõks

Laiema avalikkuse jaoks tähelepanupüüdvate keeletegude kõrval võib Eerik Jõksi töö kergesti jääda märkamatuks. Ometi on Eerik Jõksi pikaajaline töö interdistsiplinaarse muusikateadlase, laulja, helilooja, muusikapedagoogi, dirigendi, laulusõnade autori ja tõlkijana avanud eesti keele läbi uurimata muusikalisi omadusi ehk eesti keelemuusikat. Jõksi avar ja mitmekülgne haridus ning kogemus on loonud võimaluse siseneda keelemuusika sügavatesse alushoovustesse, tuues välja näiteks konflikti indogermaani keelemuusikaga ehk näidates, mis vahe on laulda saksa muusikat lihtsalt eesti sõnadega või laulda seda eesti keeles.

Tema loovuurimus „Probleemid ja lahendused eestikeelse vokaalmuusika komponeerimisel ja interpreteerimisel“ päädis helialbumi „Kostke, laulud, eesti keeles!?” ilmumisega. Albumil kõlab Jõksi originaallooming, aga ka klassikaliste koorilaulude keelerütmipäraseid arranžeringuid. Leidlikkusena tuleb esile tuua ka eesti luuleklassika laulmine keskaegsete psalmitoonidega.

Jõksi töö on oluline panus eesti keele kasutusvõimaluste avardamise seisukohalt.

Lisainfo helialbumi bukletilt (PDF): <https://bit.ly/kostke-laulud-est-keeles-buklett>

Esitaja: Kerri Kotta

## **10. Eesti Keele Instituudi taskuhääling „Keelehääling“**

Sandra Saar, Kairi Janson, Merily Remma

„Keelehääling“ mõjub keelevaldkonnas ja Eesti taskuhäälingumaastikul värselt ning on huvitav kuulamine nii keeleteadlastele kui ka laiemale kuulajaskonnale. Taskuhääling paistab silma eelkõige laia teemaderingi ja eri profiiliga saatekülaliste poolest. Keeleteadust tutvustatakse nii teadusdistsipliini kui ka rakendusliku alana ja eesti keelt mõtestatakse nii selle ajaloo kaudu kui ka tänapäeva kontekstis.

Mind kuulajana on köitnud käsitletud aktuaalsed keeleteemad ning uued uurimistulemused ja nende rakendamise võimalused. Huvitavad on olnud ka saated, kus keelt käsitletakse eri valdkondade vaatest, nagu ajakirjandus, turundus ja meditsiin. Külaliste hulgas on keelekorüfeesid, aga ka doktorante ja noorteadlasi, kes saavad taskuhäälingus oma (uudseid) uurimistemasid tutvustada.

Taskuhäälingul on subtiitrid, mis parandavad ligipääsetavust vaegkuuljatele ja keeleõppuritele. Kuulamise või vaatamise teeb mugavaks fakt, et taskuhääling on kättesaadav mitmel voogedastusplatvormil.

Lisainfo: <https://podcast.ee/show/keelehaaling/>

Esitaja: Piret Upser

## **11. „Ületuleku ekspress“ – koolituste sari Tallinna Õpetajate Majas 2024. aasta augustis**

Tallinna Õpetajate Maja metoodika ja kompetentsikeskus, Erika Veide

„Ületuleku ekspress“ pakkus eestikeelse õppega alustavatele õpetajatele enne õppeaasta algust võimaluse hüpata rongile ja sõita jaama, kus sai omandada esmaseid teadmisi ja oskusi. Kaasasõitjad said tuge ja inspiratsiooni ning kujundada ühtseid väärtusi, millega toetada nii lapsi kui ka iseennast.

Koolitused julgustasid õpetajaid eesti keeles suhtlema ja toetasid osalejate eesti keele oskust; aitasid mõista keele ja erinevate ainete sisu lõimimist, sh kosmose teemal 4. klassis. Tähelepanu pöörati õpetajate ja õpilaste üldpädevuste toetamisele, tutvustati, katsetati ning töötati välja erinevaid õpetamismeetodeid ja strateegiaid, mis hõlmavad keele- ja aineõppe parimaid praktikaid eestikeelse õppe rakendamisel.

Koolitused olid hea võimalus sukelduda eesti keeles eestikeelsesse tööellu, luua töiseid sõprussuhteid ja moodustada koostöövõrgustikke edasiseks.

Lisainfo: <https://opetajatemaja.ee/uudised-mekk-est-keelele-uleminek-ued-koolitused/>

Esitaja: Kai Võlli

## **12. Lugemise ja kirjutamise vaimne pinge – eesti keele kestlikkuse võti (Õõülikooli loeng „Raamatute lugemisest kui kaduvast oskusest“ 29.12.2024)**

Marju Lauristin

Loengu muude sõnumite kõrval tähtsustab Marju Lauristin lugemise-kirjutamise tähendust meie keeleoskuses, meie keelevõimekuses.

Taskuhäälingud, audioraamatud ja tehisaru toovad meie ellu vaimse mugavuse, väljastpoolt juhitud radarinimeseks (David Riesman) kujunemise ohu.

Kunstilise teksti pikaajaline lahtirullimine, iseendaga olemine, sobiva mõtte ja sõnastuse leidmine toimub lugedes ja kirjutades, iseennast mõtestades – keele kaudu. Iga võimekus, mille anname ära, vähendab seda võimekust meie endi sees, rõhutab Marju Lauristin, viidates M. McLuhanile.

Loeng suunab edasi mõtlema, võtma aega lugemiseks ja kirjutamiseks, sh pöördumiseks samade kirjandustekstide juurde ikka ja uuesti, avardama lugemise ja kirjutamise naudingut kaudu (oma) eesti keele ruumi.

Õõülikooli loengut saab järele kuulata: <https://vikerraadio.err.ee/1609552277/ouulikool-marju-lauristin-raamatute-lugemisest-kui-kaduvast-oskusest>

Esitaja: Kai Võlli

### **13. Kooliõpilase Rute Marie Maddisoni koostatud ja kujundatud „Äädemeeste aabits“**

Rute Marie Maddison, juhendajad Marika Ristmäe ja Ave Varik

Häädemeeste Keskkool andis välja Häädemeeste murrakut tutvustava aabitsa, mille pani kokku kooli 11. klassi õpilane, 18-aastane Rute Marie Maddison.

Esimene kodukandi aabits on kirjutatud kohalikus murrakus. Õpik sisaldab kohalikke tekste, mõistatusi ja sõnade seletusi ning vahvaid illustratsioone, mis andis noorele autorile võimaluse rakendada ka oma kunstiannet.

Oma töös uuris Rute Marie Häädemeeste rahvaluulekoguja Marta Mäesalu murdekogumiku tekste. „Uurides Marta kogumikke, mõistsin, kui oluline on ühe inimese panus ja kui väärtuslik on meie kultuuri säilitamine. Minu jaoks oli aabitsa loomine suur asi – tunne, et kannan edasi meie kultuuripärandit,“ ütles Maddison Pärnu Postimehele.

Rute Marie Maddisoni tööd juhendasid kunstiõpetaja Marika Ristmäe ja kooli raamatukoguhoidja Ave Varik, kes sai inspiratsiooni „Muhu oabitsast“.

Lisainfo: <https://www.err.ee/1609415413/haademeeste-keskkooli-opilane-pani-kokku-haademeeste-murde-aabitsa>

Esitaja: Kai Võlli

### **14. Metoodiline juhendmaterjal „Lihtsas keeles haridusprogrammid eesti keele õppijatele“ kultuuri- ja spordiasutuste haridusprogrammide ettevalmistajatele**

Helena Metslang

Metoodiline juhendmaterjal „Lihtsas keeles haridusprogrammid eesti keele õppijatele“ on abiks muuseumide, raamatukogude ja spordiasutuste haridusprogrammide koostajatele, et parandada piiratud keeleoskusega inimestele ligipääsu jõukohasele keelekeskkonnale. Juhendi autor on Helena Metslang, PhD, pikaajalise kogemusega keeletekspert ja keeleõpetaja, kes on pühendunud keeleõppe uurimisele ja edendamisele.

Uus juhend selgitab, mis on lihtne eesti keel ja kuidas seda haridusprogrammides kasutada. Juhend tutvustab visuaalselt selgel ja atraktiivsel viisil vahendeid, mille abil ka keerukamaid programme lihtsustada ja toetada.

Juhendmaterjal väärrib keeleteo tiitlit, sest lihtsama keele kasutamine on praktiliseks abiks kõigile keeleõpetajatele ja meie kultuuri vahendajatele ning aitab eestikeelsele õppele ülemineku aastal saavutada eesti keele õppimisel paremaid tulemusi.

Juhend on vabalt kättesaadav Integratsiooni Sihtasutuse kodulehel:

<https://www.integratsioon.ee/lihtsas-keeles-haridusprogrammid-eesti-keele-oppijatele>

Esitaja: Piret Vahtra

### **15. Eesti keele kursused Ukraina sõjapõgenikest õpetajatele**

Mondo Ukraina Akadeemia, Maria Sakarias

2022. aastal alanud täiemahuline Venemaa sõda Ukrainas tõi Eestisse sajad sõjapõgenikest õpetajad, kes soovisid üsna pea oma oskustega Eesti haridusellu panustada. Inimesed, kellest paljud ei olnud enne Eestiga kokku puutunud, ei osanud keelt ega tundnud siinset hariduselu. 2022. aasta suvel asutati Mondo Ukraina Akadeemia (MUA), mis tõi kokku Ukraina haridustöötajad, et neile Eesti haridussüsteemi avada ning neid toetada. Mitmed õpetajad hakkasid üsna kohe õppima iseseisvalt eesti keelt, ent abiõpetajana töötades, oma peret toetades ja kodumaa pärast muretsedes oli see ääretult keeruline. 2024. aastal lisandus MUA programmi spetsiaalselt õpetajatele kohandatud eesti keele koolitused. Esimesel poolaastal 2024 alustas 40 õpetajat tasemelt A1, A2 või B1, tänaseks on nad kõik A2.1- või B1-tasemel ning sihivad B2-taset hiljemalt sügiseks. Need õpetajad on valmis panustama Eesti haridussüsteemi, olema siin väärtuslikud professionaalid ja toetama nii Eesti õpilasi kui ka Ukraina sõjapõgenikest lapsi.

Esitaja: Kelli Eek

## **16. Veebileht düsleksia.ee**

MTÜ Eesti Lugemisühingu düsleksia osakond, Kadi Lukanenok, Kaire Kroos

Eesti Lugemisühingu düsleksia osakonna eestvedamisel 2024. aastal loodud veebileht düsleksia.ee pakub esmakordselt Eestis põhjalikku tõenduspõhist infot lugemis- ja kirjutamiskeskuste paremaks mõistmiseks.

Veebilehelt saab lugeda düsleksia riski tunnustest, tasuta alla laadida mahuka, eesti keele iseärasustega arvestava harjutusvara, lugeda müüte ja fakte düsleksia kohta ning kogemuslugusid.

Lisaks saavad huvilised ülevaate, kuidas on düsleksiaga lapsel võimalik saada tuge eesti haridussüsteemis ning alla laadida selgete ja positiivsete sõnumitega plakatid, et tõsta düsleksiaga laste usku enda võimetusse ja suurendada empaatiat klassikaaslaste hulgas.

Veebilehelt leiab Eestis ainulaadseid koolitusi, nt düsleksia simulatsioone, mis aitavad mõista, mida tunneb düsleksiaga laps, kes koolis päev-päevalt kogeb ärevust, pettumust ja ebaõnnestumist.

Veebileht düsleksia.ee on suur samm edasi inimeste neuroloogilise mitmekesisuse tunnustamisel. On aeg loobuda düsleksiaga seotud väärarusaamadest!

Lisainfo: <https://www.dysleksia.ee>

Esitaja: Liina Velner

## **17. Evelin Kivimaa raadioesinemised keeleteoimetajatöö tutvustamiseks**

Evelin Kivimaa

2024. aastal esindas Õhtulehe keeleteoimetaja Evelin Kivimaa keeleteoimetajaid mitmes meediakanalis. Eesti Keeletoimetajate Liidu kampaania „Kutsu keeleteoimetaja külla!“ (<https://keeleteoimetajaliit.ee/kampaania-kutsu-keeleteoimetaja-kulla/>) raames käis Kivimaa keeleteoimetamisest ja ettevõtmisest rääkimas Vikerraadios (<https://kultuur.err.ee/1609488973/keeleteoimetaja-ise-kull-ei-tahaks-keelenatsiks-ega->



[tahenarijaks-saada](#)) ning ta kutsuti Rock FMi hommikuprogrammi ja Raadio 2 saatesse „Hommik!“ saatejuhtide keelevigu parandama.

Oma intervjuudega on Kivimaa teinud palju ära hea keelekasutuse ja keeleteoimetamise tutvustamiseks ühiskonnale. Tema esinemised parandavad eesti keele tuntust ja mainet, väärtustavad eesti keele oskamist, soodustavad eesti keele kasutamist ja staatuse kindlustamist. Tema antud keelenipid ja mõtted eesti keele kohta on lihtsasti esitatud ja kõigile arusaadavad. Evelini eluterve ja rõõmsameelne olek muudab tema kuulamise paeluvaks.

Esitaja: Eesti Keeletoimetajate Liit

## **18. Eesti keelenõukogu seminar keelekorraldusest**

Eesti keelenõukogu

1. märtsil 2024 korraldas Eesti keelenõukogu keelekorraldusseminari (<https://www.youtube.com/watch?v=Y1ASHbsceaM&t=8s>), kus esimest korda said ühel üritusel ettekandega esineda kõik viimaste aastate keelearutelus osalenud huvirühmad ja arutada seejärel ühiselt keelekorralduse muutuste üle. Sõna said keeleteoimetajad, emakeeleõpetajad, õiguskantsler Ülle Madise, keeleteadlased, Eesti Keele Instituudi, Haridus- ja Teadusministeeriumi ning keelenõukogu esindajad.

Seminaril väljendati sisukaid ja asjalikke mõtteid ning selle tulemused viisid eesti keelekorralduse arutelu edasi. Pärast seminari avaldas Eesti keelenõukogu keelekorralduse kohta soovitusel (<https://www.emakeeleselts.ee/wp-content/uploads/2024/03/EKNI-soovitused-keelekorralduse-kohta-080324.pdf>), milles olid kirjas võimalikud tulevikusammud. Samuti leppisid Haridus- ja Teadusministeerium ning Eesti Keele Instituut kokku 2025. aasta õigekeelsussõnaraamatu väljaandmises õiguskantsleri soovitude kohaselt.

Esitaja: Eesti Keeletoimetajate Liit

## **19. Raamatud „Keda ma kuulen ja näen? Logopeedilised lood“ ja „Kogu tõde sinu keele kohta“ – toetuseks teistele emadele ja laste keelelisele arengule**

Kertriin Petrov

Kertriin Petrov on emana kokku puutunud oma laste kõneprobleemidega. Aastane logopeedijärjekord julgustas ise probleemidega tegelema, nii et laste mängu- ja lugemisrõõm ei kaoks. Kirjastaja õhutusel on Kertriin oma kogemusi jaganud teiste vanematega.

Koduõppel olevate laste emana on Kertriin Petrov pidanud oluliseks keele- ja kõneharjutused siduda igapäevaelu ja erinevate ainete sisudega. Kogumik „Keda ma kuulen ja näen? Logopeedilised lood“ aitab lapsel õppida häälikuid, treenida näo- ja keelelihaseid ning tunda sellest rõõmu. Kõik lood koosnevad jutust, harjutusest ja inspireerivatest piltidest. Kõrva ja suu koostööd toetavas ning maailmapilti avardavas raamatus „Kogu tõde sinu keele kohta“ on nii logopeedilised harjutused kui ka katsed, mida saab teha keelega.

Lisainfo: <https://lasteraamat.eu/raamatud/logopeedilised-lood> ja <https://lasteraamat.eu/raamatud/keeleteadus>

Esitaja: Kai Võlli



## **20. Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liidu suvekool „Iga õpetaja on keeleõpetaja“**

Ingrid Prees, Matthias Vanamb, Maire Kebbinau

Iga keelekümblusõpetaja omab võtmerolli eestikeelsele õppele üleminekul ja eesti õppekeele staatuse ning maine kindlustamisel. Suvekooli oodati õpetajaid, kes valmistusid astuma üleminekuga seotud klasside ette. Soovijaid oli rohkem, kui planeeriti. Suur huvi näitas sündmuse olulisust. Osalejaid võtsid vastu keelekümblusõpetajad, kes jagasid töötubades oma õpetamise kogemust ja tutvustasid parimaid praktikaid. Suvekoolis kogeti õlatunnet ning otsiti vastuseid küsimustele: Kuidas alustada eestikeelse õppega? Mis on LAK-õpe ja teemaõpe? Kuidas leida e-materjale, kohandada õppevara? Kuidas korraldada mitmekeelse klassi õppetööd või saada ise tuge ja nõustamist? Kaasa võeti missioonitunne ja motivatsioon jagada oma koolides kolleegidele kasulikku teavet ning kindlustunnet, et keelekümblusõpetajate suvekoolist on kasu igal õpetajal, et õnnestuda ja toetada lapsi eestikeelses õppes. Osalejate ootused olid kõrged ja tagasiside tunnustav. Lahkuti enesekindlamana ning taaskohtumise lootuses.

Lisainfo: <https://eestikeelteisekeelena.eu/uncategorized/keelekumblusopetajate-roll-eestikeelsele-oppele-uleminekul/>

Esitaja: Ingrid Prees

## **21. Mitmekülgne eesti keele õpe „Teema-aastate keeleralli“ abil**

Narva Pähklimäe Kool, Inguna Joandi, Natalja Zahharova

Juba kümme aastat järjest on Narva Pähklimäe Koolis toimunud põnev ja kasulik keeleralli vene õppekeele koolide erinevate kooliastmete õpilastele. Tänu keelerallile lõimivad meie kooli eesti keele õpetajad keeleüritused Eesti teema-aastatega ja sellest on juba kujunenud vahva traditsioon. Iga aasta on omanäoline ja täis põnevat rallitamist eesti keele omandamisel, õpitu kinnistamisel, silmaringi avardamisel ja enda proovilepanemisel. Aasta 2024 oli täielikult pühendatud meie riigi kultuuririkkusele. Sellest lähtudes korraldasid Narva Pähklimäe Kooli eesti keele teise keelena õpetajad Inguna Joandi ja Natalja Zahharova aasta jooksul huvipakkuvaid nii koolisiseseid kui ka ülelinnalisi üritusi, mis olid suunatud Narva linna venekeelsete õpilaste silmaringi laiendamisele, lisaks pakkusid võimaluse süveneda eesti keele ja kultuuri rikkusesse, leida uusi koostööpartnereid ning tutvustada oma linna kultuuri.

Väike ülevaade üritustest: <https://bit.ly/3C7fsX8>

Esitaja: Irina Janovitš

## **22. Eestikeelse andmeteaduse õpik „Praktiline andmeteadus“**

Elena Sügis, Ardi Tampuu, Anna Aljanaki, Mark Fišel, Meelis Kull

Tartu Ülikooli arvutiteaduse instituudi teadlased avaldasid kõigile huvilistele tasuta kättesaadava e-õpiku „Praktiline andmeteadus“, mis rohkem kui 200-leheküljelise pika eestikeelse lugemismaterjalina on selles valdkonnas haruldane. Enamus veebiotsinguga leitavaid selleteemalisi materjale on blogide kujul; aina rohkem leidub kehvasti masintõlgitud

lehekülgi, mis teevad nii sõnavara- kui ka sisuvigu. Uus õpik on sellistele materjalidele vastukaaluks, pakkudes süsteemset sisu ja sõnavara.

Õpiku sisu on kohane eestikeelseks andmeteaduse algtaseme õppeks kõrgkoolides, nt bakalaureuseõppes ning Tartu Ülikooli magistriõppekavades „Andmeteadus“ ning „Infotehnoloogia mitteinformaatikutele“. Õpik on vabalt kättesaadav ning kasutuspiiranguteta, seda võivad kasutada ka teised koolid, andmeid töötlevad ettevõtted sisekoolitustel; seda saavad lugeda nii koolitajad kui huvilised. Õpik rajaneb osaliselt täiendõppekoolituste materjalidel ja on järelikult sobiv igale täiskasvanud õppijale.

Õpik on vabalt kättesaadav Tartu Ülikooli arvutiteaduste instituudi kodulehel:

<https://courses.cs.ut.ee/b/andmeteadus>

Esitaja: Ardi Tampuu

### **23. Eesti keele märkamatu õpe: draama-, robotika-, tantsu- ja õuesõppe võlu**

Maardu Gümnaasium

Maardu Gümnaasiumi hariduslik visioon on pakkuda eestikeelsele haridusele üleminekul igale õpilasele õpirõõmu, eneseteostusvõimalust ja ainulaadset õpikogemust.

Maardu Gümnaasium sammub hariduslike uuenduste esirinnas. Seda kinnitab ka 2024. aastal Euroopa Komisjonilt saadud Euroopa innovatiivse õpetamise auhind haridusprojekti „Õppeainete lõimingu võimalusi õpilaste individuaalsust arvestades“ eest. Selle projekti raames uuendati kooli õppekava, tuues õpilaste koolipäeva draama-, teatri-, käelise tegevuse, tantsu-, robotika- ja õuesõppe tunnid. Loovate ja lõimitud meetodite abil õpetatakse õppeaineid eesti keeles nii, et õpilased ei märkagi õppimist – õpe on loomulik ja kaasahaarav. Uuenduslik lähenemine keeleõppele loob tugeva aluse mitte ainult hariduslikule edule, vaid ka elukestvõlde õppele.

Lisainfo: <https://www.mgm.ee/et/uudis/euroopa-innovaatilise-opetamise-auhind>

Esitaja: Matthias Vanamb

### **24. Hiiu Lehe hiiukeelsed juhtkirjad**

Hiiu Leht, Raul Vinni

Hiiu Leht on võtnud eesmärgiks tutvustada hiiu keelt ja seega avaldavad korra kuus hiiukeelse juhtkirja.

Juhtkirjade autor Raul Vinni ja tõlkja Järvi Kokla on ise öelnud, et murdekeeles tõsisest asjades kirjutamine on olnud proovikivi: „Eks ole ju hiiu keelel ikka selline lobaajamise ja naljategemise mekk juures ja ta on ikkagi kõnekeel. Aga saarte elanikud kasutavad oma keelt iga päev ja räägivad selles kõikidel teemadel, nii argistel ja kergetel kui ka keerulistel ja tõsisel.“

Kõik juhtkirjad: <https://hiuleht.ee/koik-jutud-hiiukeelsed-juhtkirjad-said-uhte-kogumikku/>

Esitaja: Kert Kask

## **25. Tallinna Ülikooli eesti keele keskuse tegevused eestikeelsele õppele ülemineku ja valdkonna teadustöö toetamiseks**

Tallinna Ülikooli eesti keele keskus, Reili Argus

2024. aasta kevadel alustas Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi juures tegutsemist eesti keele keskus, mis ühendab eesti keele õppimise, õpetamise ja uurimisega tegelevaid keele- ja haridusteadlasi.

Keskus on korraldanud arvukalt koolitusi, muuhulgas üld- ja kutsekeskhariduse eesti keele teise keelena õppevara loojate arenguprogrammi, lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) põhimõtete koolitused haridustöötajatele ning mitmeid arenguprogramme haridustöötajatele.

Hoogsalt on panustatud uurimis- ja arendusprojektidesse (muuhulgas projektid „Nordforsk. Linguistic integration Ukrainian refugee children and their families“, koostöös Tromsø, Uppsala ja Kaunase ülikooliga; „LANGUAGE Ladder: Learning And Nurturing Growth Using Adaptive Guidance & Education for refugee youth in Estonia and Poland“, koostöös Pagulasabiga; „Uus kakskeelsus Eestis: ukraina õpilaste keeleline kohanemine Eesti koolis“; „Keeleteadliku aineõppe metoodika väljatöötamine eesti keelt teise keelena omandavatele II kooliastme HEV-õpilastele“, koostöös Tartu Ülikooliga).

Keskuse tegevust on kajastatud palju meedias, mis toetab keskuse eesmärki hoida olulised eesti keele õppimise ja õpetamisega seotud teemad pildil.

Eesti keele keskuse näol on tegemist äärmiselt tänuväärse ja vajaliku algatusega, et toetada üleminekut eestikeelsele õppele ning koordineerida valdkonna teadustööd, sh metoodikaarendust, uudsete metoodikate levitamist. Laiemalt aitab keskus panustada ka õpetajate järelkasvu.

Lisainfo: <http://tlu.ee/ht/instituutkeskused/eesti-keele-keskus>

Esitaja: Andra Kütt-Leedis

## **26. Kohtla-Järve Maleva Põhikooli täielik üleminek eestikeelsele õppele**

Kohtla-Järve Maleva Põhikool, Eva Adamson, Svetlana Vassiljev

2024. aasta 1. septembril astus Kohtla-Järve Maleva Põhikool olulise sammu, minnes üle täielikult eestikeelsele õppele. See oli Ida-Virumaa hariduselus olulise tähendusega samm. Kohtla-Järve Maleva Põhikoolis õpivad valdavalt venekeelse taustaga õpilased, kelle jaoks eestikeelne õpe esitas suuri väljakutseid. Kool seadis eesmärgiks toetada õpilasi keeleliselt, sotsiaalselt ja emotsionaalselt, et nad suudaksid omandada teadmisi ja oskusi eestikeelses keskkonnas ning saaksid tulevikus edukalt jätkata keskharidust ja siseneda tööturule olles konkurentsivõimelised teiste koolide õpilastega.

Koolis tegutseb 2024. aastast piirkondlik metoodikakeskus, mis mängib olulist rolli õpetajate töö tõhustamisel ja metoodilise toe pakkumisel. Keskuse eesmärk on arendada õpetajate teadmisi ja oskusi, et rakendada eestikeelses õppes tõhusaid õpetamismeetodeid. Kohtla-Järve Maleva Põhikooli üleminek täielikult eestikeelsele õppele on olnud edukas tänu süsteemsele lähenemisele ja toetavale keskkonnale.

Lisainfo: <https://malevapk.ee/et/metoodikakeskus>

Esitaja: Eva Adamson

## **27. Pakendikeskuse mitmekesise keelekasutusega reklaamid**

Pakendikeskus AS ja Tabasco reklaamiagentuur

Pakendikeskuse ja Tabasco koostöös sündivad reklaamid reageerivad humoorikalt ja nutikalt päevakajalistele sündmustele, kasutades sageli keelemängu ning põnevaid kujundeid.

Reklaamiagentuur Tabasco ja Pakendikeskus on juba aastaid lõbustanud inimesi humoorikate ja päevakajaliste reklaamidega, kus ka kõige skandaalsematele probleemidele lähenetakse alati viisakalt ja mitte üle piiri minnes. Nendes reklaamides kasutatakse oskuslikult ära ka eesti keele kujundlikke väljendeid ja vanasõnu, näiteks „Kivi kotti!“ sulguriga kilekoti ning „okas hinges“ puidust okkavaba jõulukuuse reklaamimiseks. Selline loov keelekasutus näitab, et eesti keel on mitmekesine ja rikas ning selle abil on võimalik luua meeldejäävaid ja eristuvaid reklaame.

Lisainfo: [https://www.facebook.com/Pakendikeskus/photos\\_by](https://www.facebook.com/Pakendikeskus/photos_by)

Esitaja: Helin Kask

## **28. Saatesari „Keel ja kool“**

Eesti Rahvusringhääling

„Keel ja kool“ on kaheksaosaline saatesari, mis keskendub eestikeelsele haridusele üleminekule, tuues vaatajateni üleminekuprotsessi lood ja kogemused. Saate eesmärk on näidata, kuidas Eesti suurim haridusreform kulgeb: kuidas vene õppekeelega koolid liiguvad üle eesti keelele, kuidas vene keelt kõnelevad lapsed ja nende pered õpivad eesti keelt ning milliste väljakutsetega seisavad silmitsi õpetajad, pered ja riik. Samuti pakub saade tuge neile, kes on ülemineku keskmes. Oma lugusid jagavad lapsevanemad ja lapsed, igas saates on uus pere ning kõik nad on erineva taustaga Eesti eri linnadest. Samuti saavad sõna õpetajad, eksperdid ja tuntud Eesti inimesed.

Saatesarja kõiki osi saab vaadata: <https://jupiter.err.ee/1609501637/keel-ja-kool>

Esitaja: Emakeele Selts

## **29. James Joyce'i romaani „Ulysses“ tõlge eesti keelde**

Paul-Eerik Rummo

James Joyce'i meistriteose, romaani „Ulysses“ tõlke ilmumine on kahtlemata suursündmus Eesti kirjandus- ja kultuurielus. Luuletaja Paul-Eerik Rummo on vahendanud eesti keelde kaua tõlgitamatuks peetud teose.

Teos ise on kõike muud kui tavaline. Ühte päeva on mahutatud Iirimaa ajalugu, iiri keele ja rahvusliku identiteedi põhiküsimused, tegelaste sügavalt isiklikud kogemused ja mõtisklused, mida on vahendatud allusioonide, Joyce'i enda eripärase idiolekti ning modernismile iseloomuliku teadvusvoolu kaudu. Saavutus omaette on 40-leheküljeline monoloog, kus pole kasutatud ühtegi kirjavahemärki.

Eripärase ja mitmekihilise romaani tõlge on ilmunud silmapaistvalt heas ning nauditavas eesti keeles, seda lugedes võib koguni meelest minna, et kuuldavasti olevat see teos midagi geniaalset või skandaalset või kole keerulist.

878-leheküljelise teose on välja andnud kirjastus Varrak, selle on toimetanud Märt Väljataga.

Esitaja: Emakeele Selts

### **30. Raamat „Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat”**

Ellen Niit, Karl Pajusalu, Jüri Viikberg, Mari Kendla

Raamat „Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat“ on tunnustamist vääriv keeletegu, sest on Eesti murdeuurimise alal oluline verstapost.

Saarlasest keeleteadlase Ellen Niidi 80. sünnipäevaks koostatud pühendusteos koosneb kahest osast. Esimese osa sisustavad kolleegide artiklid saarte murde, Saaremaa kohanimed ja praeguse saarte murdeala kõnekeele eripäradest, eesti murrete tüpoloogilisest asendist Balti areaalis ning keeleliste elulugude uurimisest Soomes. Raamatu teises osas on esitatud valik Ellen Niidi enda olulisemaid kirjutisi saarte murdest ning eri piirkondade keelest.

Kogumik esitab mitmekülgse sissevaate Lääne-Eesti saarte keelelisse ja kultuurilisse omapärase, käsitleb põhjalikult saarte murret ja selle uurimist ning murdekeele muutumist eesti murdeuurimise tänases kontekstis.

Raamat aitab esile tõsta saarte murde unikaalsust, süvendada selle uurimist ning väärtustada eesti keele mitmekesisust nii teaduslikus kui ka kultuurilises plaanis.

Saarte keeled. Ellen Niidi juubeliraamat. Tallinn: Emakeele Selts. (Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Seltsi toimetised nr 83).

Raamat on vabalt kättesaadav Emakeele Seltsi kodulehel:

<https://www.emakeeleselts.ee/valjaanne/saarte-keeled/>

Esitaja: Emakeele Selts

### **31. Tallinna Järveotsa Gümnaasiumi lugemisprogramm „Loe ja tähista eesti raamatu aastat!”**

Ann Aruvee, Signe-Britt Sild

Programmi eesmärk on populariseerida lugemist ja tunnustada neid, kes hindavad lugemist kui väärtuslikku hobi. Lugemine on tihedalt seotud keeleoskusega: lugedes paraneb teksti mõistmine, muutub rikkamaks sõnavara, areneb eneseväljendusoskus. Need lapsed ja noored, kes armastavad lugeda, on sageli ka oskuslikud keelekasutajad ning väärtustavad oma emakeelt või eesti keelt teise keelena. Lugemine arendab ka empaatiat, mis on teistega suhtlemisel väga oluline.

Lugemisprogrammis osalevad nii õpilased kui õpetajad, kes märgivad loetud raamatud kooli kodulehel olevasse küsimustikku. Õppeaasta jooksul tehakse kolm vahekokkuvõtet, kus lugejad saavad kingiks väärt raamatuid uudiskirjandusest. Klass, kus on kõige rohkem osalejaid, saab enda kätte rändkarika.

Sel õppeaastal on lugemisprogrammi tunnuslause „Loe ja tähista eesti raamatu aastat! Eesti raamat 500“. Lugedes hoiame eesti keelt!

Esitaja: Siret Paasmäe

### **32. Eesti keele ja kirjanduse õppevideod ja -materjalid**

Kati Murutar

Õppematerjalide koostamine sai alguse Kehtna Kutsehariduskeskuses eesti keelt õpetades. Eesmärk oli luua materjalid, mis oleksid elust enesest, päevakajalised ning kõnetaksid õppureid, näiteks keskendub üks populaarseim tund 2024. a Eesti Laulu võiduloo keelelisele ja kultuurilisele analüüsimisele. Materjale avaldatakse igal nädalal ning need tehakse kõigile huvilistele tasuta kättesaadavaks YouTube'i vahendusel. Praeguseks kasutavaid neid materjale mitmed kolleegid ja õpilased teistest koolidest ja keeltekoolidest, samuti võõrsil elavad eesti pered.

Lisainfo: <https://www.youtube.com/@katimurutar2280>

Esitajad: Kati Saara Murutar, Rita Kaljus

### **33. TLÜ eesti viipekeeke uurimisrühma asutamine**

Peter Romanek

Uurimisrühma asutamine on oluline verstapost nii keeleteaduse kui ka viipekeeke kogukonna jaoks, see taastab eesti viipekeeke teadusliku uurimise järjepidevuse. Uurimisrühma töö toetab eesti viipekeeke staatust, tõstes teadlikkust selle grammatikast ja struktuurist. Uuringud loovad aluse keele edasisele dokumenteerimisele, standardiseerimisele ja edendamisele nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt. Rühm aitab kaasa kurtide kogukonna emakeele uurimisele ja tunnustamisele. Uurimistulemused võivad toetada viipekeeke tõlketeenuste arendamist, viipekeeke õpet ja selle kasutamist hariduses. Uurimisrühma asutamine ei tähenda ainult teadusliku töö algust, vaid ka ühiskondlikku sõnumit eesti viipekeeke väärtustamise ja kestlikkuse kohta.

Esitaja: Önneli Pärn